

POSTANOWIENIE

Dnia 12 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

Protokolant Izabela Czapowska

w sprawie z wniosku E. OPERATOR Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.

przy uczestnictwie J. H.

o stwierdzenie nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 12 września 2013 r.,

skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego w O.

z dnia 16 października 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną; zasądza od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w O. postanowieniem z dnia 16 października 2012 r. oddalił apelację uczestniczki postępowania od postanowienia Sądu Rejonowego w O. z dnia 7 maja 2012 r., którym tenże Sąd stwierdził, że wnioskodawca nabył z dniem 18 września 2010 r. przez zasiedzenie bliżej określoną służebność przesyłu. U podłoża tego rozstrzygnięcia legł pogląd, że wytoczenie powództwa o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie tej służebności nie przerywa biegu zasiedzenia.

Skarga kasacyjna uczestniczki postępowania od postanowienia Sądu Okręgowego – oparta na podstawie pierwszej z art. 398³ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 123 § 1 pkt. 1 w zw. z art. 175 k.c., i zmierza do uchylenia tego postanowienia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istota zarzutów skargi kasacyjnej sprowadza się do twierdzenia, że z naruszeniem art. 123 § 1 pkt. 1 w zw. z art. 175 k.c. Sąd Okręgowy uznał, iż wytoczenie powództwa o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności przesyłu nie przerywa biegu zasiedzenia tej służebności.

Godzi się przypomnieć, że zagadnienie dopuszczalności zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przed wprowadzeniem do prawa polskiego służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.) rozstrzygnął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2008 r. (III CZP 89/08, Biul. SN 2008/10/7). Stwierdził, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Pogląd ten Sąd Najwyższy podzielił w uchwale z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13 (dotąd nie publ.) stwierdzając ponadto, że okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹ - 305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności.

Zgodnie z art. 305⁴ k.c., do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych, w tym art. 292 k.c. przewidujący możliwość nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie. Stosownie do art. 292 zdanie drugie w związku z art. 305⁴ k.c., do zasiedzenia służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o zasiedzeniu nieruchomości, a zgodnie z art. 175 k.c. do biegu terminu zasiedzenia stosuje się odpowiednio przepisy o biegu terminu przedawnienia, w tym art. 123 § 1 pkt 1 k.c., stanowiący, że bieg terminu przedawnienia (zasiedzenia) przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Przy wykładni tego przepisu na potrzeby zasiedzenia służebności przesyłu trzeba zatem uwzględnić, że ma on zastosowanie do przerywania biegu terminu zasiedzenia tej służebności przez potrójne odesłanie, nakazujące jedynie „odpowiednie” stosowanie do zasiedzenia takiej służebności zarówno przepisów o służebnościach gruntowych, jak i przepisów o zasiedzeniu nieruchomości oraz przepisów o biegu terminu przedawnienia. Konieczne jest więc uwzględnienie specyfiki służebności przesyłowej, podobieństw i różnic dzielących wskazane instytucje.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 21 stycznia 2011 r., III CZP 124/10 (OSNC 2011, Nr 9, poz. 99) Sąd Najwyższy zauważył, że przy odpowiednim stosowaniu do zasiedzenia przepisów o przerwie biegu terminu przedawnienia najwięcej wątpliwości i kontrowersji budzi wykładnia użytego w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. pojęcia czynności „przedsięwziętej bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia”. Przy jego wykładni nie można pominąć celu instytucji zasiedzenia oraz przerywania jego biegu. Celem zasiedzenia jest uporządkowanie długotrwałych stosunków prawnorzeczowych i zmobilizowanie właściciela do zajęcia się przedmiotem swojej własności, funkcją zaś przerwy biegu terminu zasiedzenia jest uniemożliwienie posiadaczowi zasiedzenia nieruchomości lub innego prawa. Jednym ze sposobów przerywania biegu zasiedzenia jest wytoczenie odpowiedniego powództwa lub złożenie wniosku, o których mowa w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Biorąc pod uwagę cel przerwy biegu terminu zasiedzenia, musi to

być powództwo lub wniosek, których uwzględnienie uniemożliwi posiadaczowi nabycie przez zasiedzenie własności nieruchomości lub innego prawa.

W doktrynie i orzecznictwie zasadniczo przyjmuje się, iż jedynie powództwo lub wniosek zmierzający bezpośrednio do ochrony własności przez pozbawienie posiadacza posiadania nieruchomości jest czynnością, o której mowa w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 1960 r., II CR 182/60, OSN 1961, nr 3, poz. 83, z dnia 18 czerwca 1968 r., III CZP 46/68, OSNCP 1969, nr 4, poz. 62, z dnia 22 stycznia 2002 r., V CKN 587/00, „Izba Cywilna” 2002, nr 5, s. 44, oraz z dnia 23 listopada 2004 r., I CK 276/04). Przy czym przyjmuje się również, że do przerwania biegu zasiedzenia może doprowadzić nie tylko powództwo windykacyjne, lecz także m.in. akcja właściciela zmierzająca do zmiany charakteru posiadania, a możliwość przerwania przez określoną czynność biegu zasiedzenia należy oceniać w aspekcie potencjalnym, szukając odpowiedzi, czy dana czynność może doprowadzić do skutku wskazanego w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. (tak w uchwale SN z dnia 28 czerwca 2006 r., III CZP 42/06, OSNC 2007, nr 4, poz. 54). Wychodząc z tych założeń, Sąd Najwyższy w powołanej uchwale z dnia 21 stycznia 2011 r. (III CZP 124/10) uznał, że bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu przerywa wniosek właściciela nieruchomości o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem. U podłoża tego stanowiska legło założenie, że właściciel składając ten wniosek na podstawie art. 305² § 2 k.c. zmierza do uregulowania stanu prawnego nieruchomości, jako że prawomocne postanowienie sądu o ustanowieniu służebności tworzy nowy stosunek prawnorzeczowy pomiędzy przedsiębiorcą, który jest właścicielem urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., a każdymczesnym właścicielem nieruchomości obciążonej. Ma ono charakter prawotwórczy.

Sprawa z powództwa o zapłatę za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności przesyłu nie jest rodzajem sporu o własność pomiędzy właścicielem gruntu a posiadaczem służebności. W trybie tego powództwa nie można też dochodzić pozbawienia posiadania, zmiany jego charakteru, czy też nowego ukształtowania stosunków prawnorzeczowych pomiędzy właścicielem a posiadaczem służebności. To zaś oznacza, że nawet stosunkowo „szeroka” interpretacja art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 175 k.c. nie daje podstawy do

poglądu, że wytoczenie tego powództwa przerywa bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu. Stąd zarzut naruszenia tych przepisów okazał się bezzasadny.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł, jak w postanowieniu.